

ΓΙΑΝΝΗ ΑΝΑΠΛΙΩΤΗ, *Σύντομα σχόλια στὸν κώδικα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ντίμιοβας, Ἐκδόσεις Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεσσηνίας ἀρ. 17, Καλαμάτα 1971, σχ. 8μ. σελ. 50.*

Ἡ πικρὰ μοῖρα τοῦ Ἔθνους μας νὰ βαστάσῃ τεσσάρων αἰώνων ἐξουθενωτικὴν δουλείαν κατεδίκασε τὸν λαόν μας εἰς βίον ὑποτυπώδη οἰκονομικῶς καὶ πνευματικῶς, αἱ δὲ πρόσθετοι συμφοραὶ τῶν συνεχῶν ἐπιδρομῶν, δηώσεων, ἐξανδραποδισμῶν καὶ ἀφανισμῶν συνετέλεσαν εἰς τὸν ἐξαφανισμὸν τῶν πλείστων ἐγγράφων μαρτυριῶν περὶ τῶν λεπτομερειῶν τοῦ βίου τῶν κατοίκων τῆς χώρας κατὰ τὴν ἀντίστοιχον περίοδον. Τὸ καθῆκον ὅμως ὄλων μας εἶναι νὰ ἀναζητήσωμεν μὲ ἐπιμέλειαν κάθε μαρτυρίαν διὰ τὸ ἱστορικόν μας παρελθὸν καὶ νὰ ἀποκαταστήσωμεν εἰς τὸ ἀκέραιον, εἰ δυνατόν, τὴν ἀληθῆ φυσιογνωμίαν τῆς ἱστορίας τοῦ τόπου μας, ὡς πηγὴν φρονηματισμοῦ καὶ γραμμὴν κατευθυντήριον διὰ τὸ μέλλον μας.

Τὸ σπουδαῖον αὐτὸ καθῆκον πρὸς διερεύνησιν τοῦ ἱστορικοῦ παρελθόντος τοῦ τόπου εὔρεν ἐν Μεσσηνίᾳ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη σπουδαῖον ἀντιλήπτορα τὸν λογιώτατον καὶ δραστήριον Μητροπολίτην Χρυσόστομον Θέμελην, ὁ ὁποῖος καὶ καὶ δι' ἰδίων ἀξιολόγων ἱστοριοδιφικῶν ἐργασιῶν καὶ διὰ τῆς ἐκδόσεως τοῦ περιοδικοῦ «Διδαχὴ» καὶ διὰ τῆς ἐνθαρρύνσεως καὶ ἐπιχορηγήσεως παντὸς ἔργου τείνοντος εἰς διαφώτισιν τοῦ ἱστορικοῦ παρελθόντος τοῦ τόπου ἔχει συμβάλει ἤδη ἱκανῶς καὶ λίαν ἀποδοτικῶς εἰς τὴν ἔρευναν τῆς τοπικῆς ἱστορίας.

Ἡ ὑπὸ παρουσίᾳσιν ὑπ' ἀρ. 17ῆς ἐκδοσὶς τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Μεσσηνίας ἀναφέρεται εἰς τὸν κώδικα τῆς ὑπερθεν τῶν Καλαμῶν ἐπὶ τῶν κλιτύων τοῦ Ταυγέτου παρὰ τὴν Γιάννισσαν κειμένης Ἱερᾶς Μονῆς Δημιόβης. Ἡ μονὴ αὕτη κτισθεῖσα ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ εἰκονομάχου αὐτοκράτορος Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου καὶ διατηρηθεῖσα μέχρι σήμερον φαίνεται ὅτι ὑπέστη καὶ αὕτη τὴν μοῖραν τῆς φυλῆς μας πολλάκις καεῖσα καὶ πολλὰς περιπετείας ὑποστᾶσα. Τὴν περὶ τῆς μονῆς τῆς Δημιόβης ἔρευναν τῆς παρουσίας ἐκδόσεως διεξήγαγεν ὁ γνωστός δόκιμος ἱστοριοδίφης Γιάννης Ἀναπλιώτης στηριχθεὶς κυρίως εἰς τὰς πληροφορίες τοῦ κώδικος, τὰς ἀναφερομένας εἰς τὴν περίοδον τῶν ἐτῶν ἀπὸ τοῦ 1664 μέχρι καὶ τοῦ 1851.

Ὁ συγγραφεὺς συνάγει ἐκ τῶν ἐν τῷ κώδικι εἰδήσεων ὅτι ὑπῆρχε καὶ ἕτερος προηγούμενος κώδιξ τῆς Μονῆς, ἀσφαλῶς δὲ θὰ ὑπῆρχον καὶ ἔτι προηγούμενοι ἀρχόμενοι ἴσως ἀπὸ τοῦ Η' αἰῶνος μ.Χ., ἀτυχῶς ὅμως οἱ φορεῖς αὐτοὶ πολυτιμοτάτων εἰδήσεων δὲν διεσώθησαν. Ἀλλὰ ἀπὸ τὸν διασωθέντα κώδικα, ἐπιμελῶς μελετηθέντα, ὁ συγγραφεὺς μὲ τὸ πεπειραμένον βλέμμα του συνάγει ἀσφαλῆ συμπεράσματα διορθῶν ἐνίοτε καὶ ἐσφαλμένας πληροφορίας παλαιότερων ἐρευνητῶν διὰ τε τὴν ἱστορίαν τῆς Μονῆς, τὰς περιπετείας τῆς, τὰ κύρια πρόσωπα καὶ τοὺς ἡγουμένους τῆς, τὰ ἦθη τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς καὶ τὸν τρόπον τοῦ βίου των, τὰς πολιτικὰς ἐπιρροὰς καὶ τὴν ἐν γένει ἱστορίαν ὅχι μόνον τῆς Μονῆς, ἀλλὰ καὶ ὁλοκλήρου τῆς περιοχῆς τῆς Νοτιοανατολικῆς Μεσσηνίας καὶ τῆς Μεσσηνιακῆς Μάνης.

Ἐκ τῆς ὀριζόμενης πληροφορίας τοῦ κώδικος βλέπει τις μετὰ συγκινήσεως τὴν θερμὴν τῆς πίστεως τῶν ὑποδούλων Ἑλλήνων, τὴν σκληρὰν ἐργασίαν τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς, τὸ κόστος τοῦ βίου, τὰς πιέσεις ἐκ μέρους τῶν ἰσχυρῶν ὁμοδόξων καὶ τὰς φορολογίας τῶν κυριάρχων Τούρκων. Θαυμάζει τις τὸ ἔντονον μοναστικὸν πνεῦμα τῶν παρελθόντων αἰώνων καὶ τὸ δημοκρατικὸν πνεῦμα τὸ διέπον τὸ μοναστικὸν βίον τῶν ὑποδούλων Ἑλλήνων. Ὁ συγγραφεὺς ἀποκατέστησε σχεδὸν πλήρως τὴν σειρὰν τῶν ἡγουμένων τῆς μονῆς ἀπὸ τοῦ 1664 μέχρι τοῦ 1851 διορθώσας τὰ παραδεδομένα σφάλματα τῆς σειρᾶς αὐτῶν καὶ συμπληρώσας τὰ μεγάλα κενά. Ἐπίσης ἐπεσήμανε τὸν δημιουργικὸν ρόλον ἐνίων ἐξ αὐτῶν καὶ μᾶς δίδει ἀξιολόγησιν τοῦ ἔργου των καὶ τῆς δραστηριότητός των, ἐξαίρων ἰδιαίτερώς τὴν ἀγνότητά, ἐντιμότητά καὶ δραστηριότητά ὀρισμένων ἐκ τούτων.

Περαιτέρω διὰ τῆς συγκεντρώσεως τῶν τοπωνυμίων τοῦ κώδικος, τῶν ὀνομάτων, βαπτιστικῶν καὶ ἐπιθέτων, τῶν ἰδιοτυπιῶν τῆς γραφῆς καὶ τῆς προφορᾶς μᾶς δίδει πολυτίμους πληροφορίας ἀπὸ γλωσσικῆς καὶ ἱστορικῆς ἐπόψεως, ὅπως ἐπίσης λίαν διαφωτιστικαὶ εἶναι καὶ αἱ παρατηρήσεις τοῦ συγγραφέως διὰ τὰς σχέσεις τῆς Μονῆς πρὸς τὰ ἰσχυρὰ πρόσωπα τῆς περιοχῆς.

Διὰ τῆς παρούσης ἐργασίας ὁ λαμπρὸς ἱστοριοδίφης Ἀναπλώτης ῥίπτει νέον φῶς εἰς τὴν σκοτεινὴν περίοδον τῶν τριῶν προτελευταίων αἰώνων τοῦ ἔθνικοῦ μας βίου, ἰδίᾳ ἐν τῷ Μεσσηνιακῷ χώρῳ καὶ πλουτίζει τὰς ἄλλως λίαν πενιχρὰς εἰδήσεις περὶ τῆς ἱστορίας τῆς Μεσσηνίας γενικῶς.

ΠΑΝ. Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΝΤΖΟΣ

* * *

ΒΑΣ. Δ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΑ, Δίπτυχον ἱστορικὸν καὶ φιλολογικὸν τῆς Ἐθνεγερείας, Βιβλιοθήκη τῆς Φιλεκαπαιδευτικῆς Ἐταιρείας ἀρ. 59, Ἀθήναι 1971, σελ. ρλέ/637.

Ὁ συγγραφεὺς, γνωστὸς διὰ τὴν λογιότητα καὶ τὰς πολλὰς φιλολογικὰς καὶ ἱστορικὰς ἐργασίας του προσφέρει διὰ τοῦ παρόντος τόμου τὴν εἰσφορὰν του εἰς τὸν ἑορτασμὸν τῆς Ἐθνικῆς 150ετηρίδος. Εἰς τὸν πυρῆνά του ὁ ὀγκώδης τόμος ἐμφανίζει ἀνέκδοτον χειρόγραφον περιέχον 41 στιχουργήματα, τὰ ὅποια ἐκτίθενται ἐνταῦθα φωτοτυπικῶς καὶ τυπογραφικῶς. Ἐκ τῶν τεμαχίων τούτων τινὰ μὲν ἔχουν ἀντιγραφῆ ἐκ κυκλοφορούντων προεπαναστατικῶν ποιημάτων, τινὰ ἔχουν συντεθῆ ὑπὸ γνωστῶν ποιητῶν καὶ ἀντεγράφησαν εἰς τὸ χειρόγραφον τῆς συλλογῆς, τὰ πλεῖστα ὅμως φαίνονται αὐτοσχεδίως ποιηθέντα ὑπὸ τοῦ γραφέως τῆς Συλλογῆς. Ἡ ἀξία τῶν στιχουργημάτων τούτων ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι ἐποικήθησαν κατὰ τὰ ἔτη 1821—1828 καὶ ἀναφέρονται εἰς τὰ σύγχρονα πολεμικὰ καὶ πολιτικὰ γεγονότα, διὸ καὶ ἀντικατοπτρίζουν τὰ συναισθήματα καὶ τὰς ἀντιλήψεις τῆς τότε ἐποχῆς. Ὁ ἐκδίδων νῦν τὴν Συλλογὴν τὴν ὑπομνηματίζει ἐκτενῶς καὶ τὴν συσχετίζει πρὸς τὰς ἱστορικὰς μαρτυρίας. Πέρα τοῦτου ὁ σ. συνάγει ἐμμέ-